

Kiedy sięgnąć do majątku osobistego

PRAWO HANDLOWE | Członkowie zarządu spółki z o.o., którzy chcą uniknąć odpowiedzialności, powinni wykazać swój niezawiniony brak zajmowania się finansami i księgowością, a także wskazać powody tego stanu rzeczy. Może nim być na przykład wewnętrzny podział zadań poszczególnych osób.

Podstawę prawną roszczenia wobec członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością stanowi art. 299 § 1 kodeksu spółek handlowych (dalej k.s.h.), zgodnie z którym, jeżeli egzekucja przeciwko sp. z ograniczoną odpowiedzialnością okaże się bezskuteczna, odpowiadają oni solidarnie za jej zobowiązania. Ważne jest, że odpowiedzialność członków zarządu spółki ma charakter ustawowy.

Co oznacza bezskuteczna egzekucja

Pojęcie „bezskuteczna egzekucja”, oznacza niezaspokojenie roszczeń w postępowaniu wszczętym i prowadzonym według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w kodeksie postępowania cywilnego. Przez egzekucję (w myśl art. 299 § 1 k.s.h.) należy także roz-

zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania (art. 361 pkt. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego). W powyższych sytuacjach wierzyciel, powołując się na wydanie przez sąd postanowienia, wykaże bezskuteczność egzekucji mającej na celu zaspokojenie jego wierzycielności

Zwracają cały dług

Wszystko to oznacza, że gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, dopiero wówczas można sięgnąć do majątku członków zarządu. Odpowiedzialność ta ma charakter posiłkowy, czyli że nie można zaspokoić się z majątku członków zarządu, jeżeli nie wykorzystano drogi sięgnięcia do majątku spółki i egzekucja w rzeczywistości nie była bezskuteczna. Ponadto odpowie-

zenie upadłości oraz niewszczęcia postępowania układowego, wierzyciel nie poniósł szkody **▶patrz ramka**.

Odnosząc się do pierwszej przesłanki wyłączającej odpowiedzialność określonej w art. 299 § 2 k.s.h. wskazać należy, że obowiązku udziału członka zarządu w zarządzaniu spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, należy szukać w pierwszym rzędzie w przepisach Prawa upadłościowego i naprawczego. Według art. 21 ust. 1 tej ustawy, dłużnik jest zobowiązany zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości. W odniesieniu do dłużników będących osobami prawnymi, obowiązek zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spoczywa - zgodnie z § 2 wymienionego artykułu - na każdym, kto ma prawo dłużnika takiego reprezentować sam lub łącznie z innymi osobami. Obowiązek ten aktualizuje się w przypadku zaistnienia którejkolwiek z podstaw ogłoszenia upadłości, przewidzianej w art. 11 ust. 1 i 2 tej ustawy.

Odnosząc się do powyższego należy zaznaczyć, że zgłoszenie wniosku o upadłość musi nastąpić we „właściwym czasie” tj. w jakim zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie będący w stanie zrealizować zobowiązań względem wszystkich jej wierzycieli, winien złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości, aby w ten sposób chronić zagrożone interesy wierzycieli, którzy po ogłoszeniu upadłości mogą liczyć na równomierne zaspokojenie.

Uwaga! Zachowanie członka zarządu spółki z o.o., zgłaszającego wniosek o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie, oznacza, że uczynił on wszystko, by nie dopuścić do sytuacji, w której zaspokojenie niektórych wierzycieli może nastąpić ze szkodą dla innych wierzycieli.

Domniemanie winy

Odnosząc się do drugiej przesłanki wyłączającej odpowiedzialność wskazać należy, że jest ona nierozdzielnie związana z pojęciem „właściwego czasu” zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Prowadzi to do wniosku, że jest to przesłanka obiektywna, ustalana w oparciu o okoliczności faktyczne danej sprawy. Artykuł 299 § 2 k.s.h. przewiduje domniemanie winy członka zarządu, który nie zgłosił wniosku o upadłość we właściwym czasie, ponieważ zarząd powinien być zaznajomiony z bieżącym stanem finansowym spółki i „co za tym idzie, z możliwością zaspokojenia długów (wyrok Sądu Najwyższego z 24 września 2008 r., II CSK 142/08). Członkowie zarządu spółki z o.o., chcąc uniknąć odpowiedzialności, powinni wykazać swój niezawiniony brak kontaktu z finansami i księgowością spółki przez wskazanie

▶ZDANIEM AUTORA

Borys Kotra

prawnik,
Dittmajer i Wspólnicy sp.k.

Surowa odpowiedzialność członków zarządu wynika z przyjętej w kodeksie spółek handlowych konstrukcji prawnej spółki z o.o. Zakres i zasady odpowiedzialności znajdują uzasadnienie w wyłączeniu prawa współników do prowadzenia spraw spółki, z jednoczesnym powierzeniem tego uprawnienia członkom zarządu spółki. W konsekwencji to nie współnicy, ale członkowie zarządu ponoszą, w określonych prawem sytuacjach, odpowiedzialność cywilną, jak też karną. Szeroka odpowiedzialność członków zarządu związana jest z sytuacją, gdy wierzyciele nie mogą zaspokoić się z majątku spółki z o.o. W takiej sytuacji wierzyciele byłiby z góry na przegranej pozycji. Skoro bowiem nie ma majątku spółki z o.o., z którego mogliby wyegzekwować swoje roszczenia, to nie ma mechanizmu ich zabezpieczenia oraz zaspokojenia. Takiej sytuacji ma przeciwdziałać art. 299 k.s.h., który przewiduje szczególną odpowiedzialność członków zarządu spółki z o.o., będącą odpowiedzialnością za zobowiązania wobec wierzycieli. ■

▶KIEDY MENEDŻER NIE ODPOWIADA

- Członek zarządu sp. z o.o. może uwolnić się od odpowiedzialności:
- gdy wykaże, że we właściwym czasie zgłosił wniosek o upadłość lub wszczęto postępowanie układowe,
 - gdy nie doszło do zgłoszenia wniosku o upadłość oraz nie wszczęto postępowania układowego, ale nastąpiło to nie z jego winy,
 - gdy nie zgłoszono wniosku o upadłość lub nie wszczęto postępowania układowego, a wierzyciel nie poniósł szkody.
- Ciężar dowodu w wymienionych przypadkach spoczywa natomiast nie na wierzycielu, jak w przypadku art. 299 § 1 k.s.h., tylko na członkach zarządu. Z konstrukcji okoliczności zwalniających od odpowiedzialności wynika, że ratio legis art. 299 § 1 k.s.h. jest ponoszenie odpowiedzialności za zobowiązania spółki przez tych członków zarządu, za urzędowania których zaistniały przyczyny uzasadniające zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego, a którzy nie zgłosili odpowiedniego wniosku. ■

różnych powodów, np. wewnętrznego podziału zadań dla poszczególnych członków zarządu

Uwaga! Odnosząc się do ostatniej przesłanki wyłączającej odpowiedzialność wskazać należy, że o szkodzie w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. można mówić jedynie wówczas, gdy zgłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego spowodowałyby

zaspokojenie wierzyciela w części większej, niż nastąpiłoby to wskutek zaniechania członków zarządu.

W tym przypadku rozmiarem szkody będzie różnica między tym, co wierzyciel mógł w wyniku wszczęcia wspomnianych postępowań uzyskać, a rzeczywistym stanem zaspokojenia swych roszczeń.

—Borys Kotra

„Istnieje domniemanie winy członka zarządu, który nie zgłosił wniosku o upadłość we właściwym czasie. Zarząd powinien bowiem być zaznajomiony z bieżącym stanem finansowym spółki

mieć postępowanie o wyjawienie majątku, unormowane w art. 913 § 2 k.p.c. Na jego podstawie wierzyciel może żądać wyjawienia majątku przed wszczęciem egzekucji, jeżeli uprawdopodobni, że nie uzyska pełnego zaspokojenia swej należności ze znanego mu majątku dłużnika albo z przypadających dłużnikowi bieżących świadczeń okresowych za okres 6 miesięcy. Jeżeli z wykazu sporządzonego majątku będzie wynikała dysproporcja między majątkiem dłużnika a wielkością zobowiązań, wierzyciel może wystąpić z powództwem przeciw członkom zarządu spółki.

Dodatkowo za bezskuteczność egzekucji należy uznać dwa przypadki określone ustawą z 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (DzU nr 60, poz. 535 z późn. zm.). Dotyczy to oddalenia przez sąd wniosku o ogłoszenie upadłości, gdy majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania (art. 13 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego) oraz gdy sąd stwierdzi, że majątek dłużnika jest obciążony hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską w takim stopniu, że pozostały majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania (art. 13 ust. 2 Prawa upadłościowego i naprawczego), a także wydania przez sąd postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego, gdy majątek pozostały po wyłączeniu z niego przedmiotów majątkowych dłużnika obciążonych hipoteką, zastawem,

działność członka zarządu spółki z o.o. jest osobista (wierzyciel może sięgnąć do majątku osobistego członka zarządu) i nieograniczona. Niezależnie od stopnia swych zaniedbań, członkowie zarządu odpowiadają za całość zobowiązań spółki. Solidarność odpowiedzialności członków zarządu oznacza natomiast, że ponoszą odpowiedzialność za cały dług jedynie między sobą, nie zaś ze spółką.

Jest szansa na uwolnienie się

Odpowiedzialność na podstawie art. 299 k.s.h. dotyczy członków zarządu powołanych zgodnie z wymogami k.s.h. i umowy spółki. Ze względu na deklaracyjny charakter wpisu członka zarządu do rejestru przedsiębiorców o ponoszeniu odpowiedzialności nie decyduje fakt czy dana osoba figuruje, czy figurowała, jako członek zarządu w rejestrze przedsiębiorców. Członkowie zarządu spółki podlegają odpowiedzialności na podstawie art. 299 k.s.h. od chwili ich powołania do zarządu.

Zgodnie z art. 299 § 2 k.s.h., członek zarządu może się uwolnić od odpowiedzialności, o której mowa w § 1 tego artykułu, jeżeli wykaże, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie układowe, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło nie z jego winy, albo że, pomimo niezgłoszenia wniosku o ogło-

Przybliżamy prawo co dnia

„Prawo co dnia”
informacje prawne od artykułu do artykułu